Asiantuntijakuuleminen

12.10.2016

Viite Asiantuntijakutsu ***ympäristövaliokuntaan*** pe 14.10.2016 klo 9:30 / ***Valtioneuvoston kirjelmä (U 53/2016 vp) eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous, LULUCF)***

Kuultava Tutkimusprofessori Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle,

Euroopan Komissio antoi 20. päivänä heinäkuuta 2016 asetusehdotuksen maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta (Land use, land-use change and forestry, jäljempänä LULUCF) aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin (COM(2016) 479 final). Ehdotuksesta on laadittu Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle. Luonnonvarakeskus (Luke) haluaa tuoda esille näkökohdat seuraaviin kirjelmän kohtiin:

8.1 Yleiset linjaukset

Sitovien velvoitteiden luominen LULUCF-sektorin päästöille ja poistumille on kannatettavaa ilmastotoimien kattavuuden lisäämiseksi. Monet LULUCF-sektorin päästövähennyskeinot ovat yhteisiä maataloussektorin kanssa, ja siten esimerkiksi maatalousmailla taakanjaon piirissä toteutettavat toimet voivat tuoda lisähyötyjä LULUCF-sektorilla. Toisaalta LULUCF-sektorin päästövähennysmahdollisuuksia rajoittavat monet muut tavoitteet kuten bioenergian käytön lisääminen tai maatilojen kannattavuudesta ja kansallisesta ruokaturvasta huolehtiminen. Olisikin tavoiteltavaa tarkastella hyvissä ajoin eri politiikkojen yhteensopivuutta vuoden 2020 jälkeisen ilmastopolitiikan kanssa, sillä ilmastopolitiikka ilman sitä tukevia maatalous- ja metsäpolitiikkoja ei todennäköisesti tuota toivottuja päästövähenemiä.

8.2 Laskentasäännöt

Pyrkimys tilinpito- ja laskentasääntöjen yksinkertaistamisesta on kannatettava. Yleisen läpinäkyvyyden takia olisi mahdollisimman kattavasti siirryttävä YK:n ilmastosopimuksen mukaiseen raportointiin. Nyt komissio kuitenkin ehdottaa, että osa metsistä muihin maankäyttöluokkiin siirtyneistä alueista (esimerkiksi deforestation=metsäkato) olisi muun kuin YK:n ilmastosopimuksen raportoinnin mukainen. Metsäkato johtuu Suomessa enimmäkseen rakentamisesta ja pellonraivauksesta. Sen kasvihuonekaasuvaikutukset tulisi kohdistaa näiden toimintojen alle, jotta tehtyjen maankäyttöpäätösten vaikutukset nähtäisiin selkeästi oikeissa alakategorioissa, eikä vain osana metsäkatoa. Näin esimerkiksi maatalouspolitiikan vaikutukset näkyisivät kokonaisuudessaan viljelysmaan päästötaseessa.

Maatalousmaiden vertailuvuoden siirtyminen vuodesta 1990 vuosien 2005-07 keskiarvoksi on toivottu muutos, koska tilastotiedot vuodelta 1990 ovat selkeästi huonommat kuin 2000-luvulla.

Ehdotus, että hoidetun metsämaan vertailutason määrittämisessä voidaan ottaa suunnitellut politiikkatoimet huomioon, on osaksi ristiriidassa kappaleen 8.1 mainitseman biomassan päästöjen huomioimisen kanssa, jos politiikkatoimilla tarkoitetaan bioenergian runsastuvaa käyttöä. Jos tulevaisuudessa runsastuva bioenergian käyttö sisällytetään vertailutasoon, se johtaa tilanteeseen, jossa bioenergian käytön aiheuttama hiilinielun pieneneminen ei tule otettua huomioon päästönä, kun toteutunutta nielua verrataan vertailutasoon.

Vertailutason laskennassa on hyvin monta vaihtoehtoa, jotka kaikki huomioivat eri määrän bioenergian päästöjä. Taso voidaan asettaa nykytilanteen mukaan, tulevaisuutta koskevien jo tehtyjen päätösten mukaan tai esim. tavoitteiden mukaan. Tarvitaan selkeä ohje siitä, mitä politiikkatoimia sisällytetään vertailutasoon. Jos

ohjeen mukaan vertailutaso tulee määrittää ilman puun energiakäyttöä, niin pitää tietää, koskeeko se myös metsäteollisuuden sivutuotteita kuten kuorta, purua ja mustalipeää.

Hyvät metsien tilinpito- ja laskentasäännöt ovat kaikille osapuolille reilut ja kannustavat metsien hiilinielun ylläpitoon mutta toisaalta eivät rajoita metsätalouden toimintaedellytyksiä. On hyvä pohtia, mikä olisi kannustavaa ilmastopolitiikkaa maankäytön osalta. Hoidetun metsämaan nielulaskennassa olisi vertailutason lisäksi syytä tarkastella muitakin vaihtoehtoja, sillä vertailutasosta on vaikea saada nielujen lisäämiseen kannustavaa menetelmää. Kannustavuutta nielujen lisäämiseen voisi lisätä se, että metsänielusta hyvitettäisiin nykyistä suurempi osuus. Esimerkiksi kattoluvun poisto ei arvioiden mukaan kuitenkaan vielä muuttaisi LULUCF-sektoria nieluksi. Nielun kokoon perustuva prosenttiosuus olisi todennäköisesti kannustavampi kuin kokonaispäästöihin perustuva hyvitys.

Maankäyttömuodot, joita esitys koskee, ovat metsitys, metsäkato, hoidettu metsämaa, viljelysmaat ja ruohikkoalueet (+valinnaiset kosteikot). Suomen pinta-alasta 70 % on metsää. On arvioitu, että Suomen metsityspotentiaali on pieni, ja metsäkadon laaja vähentäminen on epärealistista, koska miltei kaikki rakentaminen aiheuttaa metsäkatoa. Hoidetun metsämaan nielun hyödyntämiselle tulee todennäköisesti olemaan tiukat ehdot, vaikka komission esitys jossain määrin muuttuisikin. Näin ollen potentiaalisimmat keinot vähentää taakkaa maankäyttösektorilla voivat lopulta koskea maatalousmaita. Päästöjen vähentäminen vaatisi käytännössä mittavia toimia, joilla vähennettäisiin turvemaiden viljelyä. On hyvä pohtia hyvissä ajoin, kannattaisiko maanomistajille maksaa esimerkiksi turvemaiden poistamisesta viljelystä. Tämä vähentäisi päästöjä sekä taakanjako- että LULUCF-sektorilla.

8.3 Jousto LULUCF:n ja taakanjakosektorin välillä

LULUCF-sektori ei todennäköisesti ole nettonielu ehdotetuilla laskentasäännöillä. Tämä tulee aiheuttamaan lisätaakkaa taakanjakosektorilla, ja omalta osaltaan lisää päästövähennyksiin kannustavaa vaikutusta.

Tilinpito- ja laskentasääntöihin ja niiden soveltamiseen sisältyy erityisesti hoidetun metsämaan vertailutason osalta vielä epävarmuuksia, joten niiden vaikutukset LULUCF –sektorin laskennallisiin nieluihin ja päästöihin voivat muuttua nykyarvioista. Myös itse skenaarioihin perustuvien epävarmuudet ovat huomattavat.